

Justyna Mięka, Eugeniusz Szymik

"Ja i moja rodzina - dawniej, dzisiaj, jutro" : scenariusz lekcji wychowawczej dla klasy I liceum

Nauczyciel i Szkoła 3-4 (32-33), 223-226

2006

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

„Ja i moja rodzina – dawniej, dziś, jutro” (Scenariusz lekcji wychowawczej dla klasy I liceum)

Temat: „Ja i moja rodzina – dawniej, dziś, jutro”.
(2 godz. lekcyjne)

1. Cel ogólny:
uświadomienie uczniom roli rodziny i tradycji rodzinnych w życiu człowieka;
wskazanie, w jaki sposób członkowie rodziny mogą przyczynić się do tego,
aby ich rodziny były trwałe i szczęśliwe.
2. Cele operacyjne:
Po zajęciach uczeń:
 - rozumie, na czym polega wartość rodziny i rola jej członków
 - umie określić, co dla rodziny jest ważne, cenne, wartościowe
 - uświadamia sobie, w jaki sposób należy odpowiedzialnie budować swoje przyszłe życie rodzinne
 - rozumie istotę zmian pokoleniowych w kształtowaniu się różnych modeli rodziny i potrafi wskazać czynniki wpływające na ten proces
3. Formy i metody:
praca w grupach, pogadanka, dyskusja, burza mózgów, rozmowa kierowana
4. Środki dydaktyczne:
 - fragment „Przedwiośnia” S. Żeromskiego
 - fotografie przodków
 - duże arkusze papieru
 - „cegiełki”
 - klej
 - flamastry

Przebieg lekcji:

Część I „Ja i moja rodzina – dawniej, dziś...”

1. Nauczyciel poprosił uczniów, żeby przynieśli na zajęcia szczególnie bliskie im fotografie babci, dziadka (prababci, pradziadka). Na początku lekcji prowadzący prosi o uważne przyjrzenie się przyniesionym zdjęciom i przygotowanie krótkiego uzasadnienia wyboru tych właśnie fotografii. W ramach pomocy w przygotowaniu wypowiedzi na zadany temat, nauczyciel może zasugerować uczniom podjęcie następujących rozważań: kim są ludzie przedstawieni na zdjęciu, kim są dla mnie, czy ich znam/znałem/pamiętam, jak wyglądają na zdjęciu, kiedy i w jakich okolicznościach fotografia została zrobiona?
2. Ochotnicy opowiadają o przyniesionych przez siebie zdjęciach, nauczyciel zwraca szczególną uwagę (np. poprzez zapisanie odpowiednich słów, zwrotów na tablicy) na te aspekty wypowiedzi uczniowskich, które bezpośrednio odnoszą się do rodziny, poczucia więzi rodzinnej, tradycji rodzinnych bądź regionalnych (np. w przypadku opisów zdjęć osób w stroju typowym dla danego regionu lub konkretnej grupy społecznej oraz zdjęcia utrzymane w konwencji tzw. „fotografii rodzinnej” – odpowiednio ustawieni członkowie rodziny i dekoracje tworzą złudną wizję szczęścia i dostatku).*
3. Nauczyciel odnosi się do słów, zwrotów zapisanych na tablicy, eksponując słowo „rodzina” i prowokując do dyskusji na temat: „Czym jest rodzina?” (prowadzący może zadać uczniom pytania typu : „Czym dla was jest rodzina?”, „Jakie potraficie podać/ sformułować definicje rodziny?”, „Co według was decyduje o tym, że jakaś grupa ludzi nazywa siebie rodziną – czy tylko więzy krwi, czy także jakieś inne czynniki?”). Uczniowie starają się podać jak najbardziej wyczerpującą definicję/definicje rodziny (mogą odwołać się także do metaforycznego sensu tego słowa – np. rodzina wyrazów, Rodzina Katyńska, uwypuklając wieloznaczność i złożoność pojęcia). Na zakończenie tej części lekcji prowadzący zajęcia rozpoczyna zdanie „Rodzina jest dla mnie...”, a zadaniem każdego z uczniów jest dokończenie tego zdania.
4. Nauczyciel prosi, aby uczniowie jeszcze raz spojrzeli na przyniesione zdjęcia i spróbowali określić, kto dla nich jest „głową rodziny” i jaki „typ” rodziny reprezentują oni sami i ich przodkowie – jako pomoc dla uczniów, można wypisać na tablicy sformułowania: rodzina wielopokoleniowa, rodzina kultuwująca tradycje rodzinne, rodzina mająca świadomość własnych korzeni, rodzina tradycyjna, rodzina nowoczesna, rodzina sobie bliska, rodzina utrzymująca ze sobą luźne, sporadyczne kontakty. Warto zachęcić uczniów do

refleksji (np. w ramach zadania domowego), jakie czynniki wpłynęły na taki a nie inny model ich rodziny.

5. Chętni uczniowie wypowiadają się na podany temat, nauczyciel nie ingeruje w ich wypowiedzi, uważnie słucha, ewentualnie zapisuje na tablicy celne uwagi, spostrzeżenia uczniów.*
6. Uczniowie oglądają fragment filmu „Rodzina dawniej i dziś”¹. Po projekcji nauczyciel zachęca ich do podjęcia dyskusji na temat typów uwarunkowań zmieniającego się modelu rodziny i czynników determinujących zawieranie małżeństw.
7. Na zakończenie prowadzący prosi o podanie najważniejszych cech, wartości, które są potrzebne do stworzenia kochającej się, szczęśliwej i trwałej rodziny. Nauczyciel zapisuje przedstawione przez uczniów propozycje na tablicy i kończy lekcję słowami: „Za tydzień będziemy kontynuować rozważania na temat rodziny. Zastanówcie się, jaką rodzinę chcielibyście stworzyć w przyszłości?”.

CZĘŚĆ II „Ja i moja rodzina – jutro.”

1. Przed lekcją nauczyciel zapisuje na tablicy (zielonym flamastrem) te cechy i wartości, które uczniowie podali na poprzedniej lekcji jako warunki konieczne do stworzenia szczęśliwej rodziny (część I, p.7).
2. Nauczyciel rozpoczyna lekcję od nawiązania do tematu poprzednich zajęć „Ja i moja rodzina – dawniej, dziś...” i prosi wybranego ucznia/uczennicę o odczytanie wyrazów, zwrotów zapisanych na tablicy. Uczniowie mogą jeszcze wysunąć dodatkowe propozycje, uzupełniając zapis na tablicy.
3. Prowadzący zwraca się do uczniów z prośbą o podanie tych cech, sposobów zachowania, wad, które ich zdaniem uniemożliwiają bądź utrudniają dobre funkcjonowanie rodziny. Propozycje podane przez uczniów zostają zapisane na drugiej tablicy czarnym flamastrem.
4. Nauczyciel dzieli klasę na 3 grupy:
 - a) grupa składająca się wyłącznie z dziewczyn
 - b) grupa składająca się wyłącznie z chłopców
 - c) grupa mieszana
5. Każda z grup otrzymuje:
 - duży arkusz papieru
 - flamastry

¹ Film pt. Rodzina dawniej i dziś

- „cegiełki” wycięte z tektury
 - klej
6. Nauczyciel wyznacza wszystkim grupom zadania:
 - a) narysujcie na dużym arkuszu papieru dom – zarys budynku, ściany, okna, drzwi, dach, komin, otoczcie budynek płotem. To będzie wasz wymarzony dom.
 - b) na „cegiełkach” wypiszcie te wartości, które są, waszym zdaniem, najważniejsze dla dobrego funkcjonowania rodziny, na których chcielibyście oprzeć swoje przyszłe życie
 - c) naklejcie „cegiełki” w odpowiednich miejscach na rysunku domu. Pamiętajcie o „punktach strategicznych” budowli – szczególnie ważne są fundamenty i ściany nośne, bo to na nich opiera się cała konstrukcja.
 - d) wypiszcie również te cechy, sposoby zachowań, których nie chcielibyście „wpuścić” do waszego domu – naklejcie je za płotem lub wyrzucicie do kosza na śmieci.
 7. Uczniowie pracują w grupach, ustalając hierarchię wybranych wartości.
 8. Nauczyciel wiesza plakaty (efekty pracy w grupach) na tablicy. Uczniowie, wspólnie z prowadzącym, omawiają podobieństwa/różnice w wyborze wartości. Przedstawiciele grup uzasadniają, jakimi kryteriami kierowali się, dokonując wyboru wartości.
 9. W zależności od efektów pracy uczniów można podjąć dyskusję na temat: „Dlaczego wybory dokonane przez grupę chłopców i grupę dziewcząt różnią się między sobą? Co wpłynęło na różnicę stanowisk?” lub „ Czy płęć ma jakieś znaczenie w budowaniu hierarchii wartości rodzinnych?”.
 10. Nauczyciel zamyka dyskusję, np. poprzez propozycję wspólnego wysłuchania. piosenki „Niby bracia”² zespołu Universe .

* Oznaczone dwa punkty lekcji (część I, p.2 i 5) zawierają podobny zakres tematyczny, od rozwoju dyskusji i elementów wypowiedzi uczniowskich zależy, ile czasu nauczyciel poświęci na realizację zagadnień i czy oba punkty zostaną rozwinięte.

Summary:

The article includes a script of educational lesson for the first class of a grammar school. It deals with the issue of family life.

² Universe „Być przy Tobie”, SILVER-TON 1994.